

Vlaams
Parlement

stuk **2463** (2013-2014) – Nr. 1
ingediend op 12 februari 2014 (2013-2014)

Gedachtewisseling

over advies 2013/16 van de Strategische Adviesraad
internationaal Vlaanderen (SARiV)
‘Een nieuwe Vlaamse diplomatie in een veranderde wereld:
Naar een efficiënt buitenlands netwerk’

Verslag

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden en Internationale Samenwerking
uitgebracht door mevrouw Fientje Moerman

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Frank Creyelman.

Vaste leden:

de heren Paul Delva, Ward Kennes, mevrouw Sabine Poleyn, de heer Johan Verstreken;
de heer Frank Creyelman, mevrouw Marijke Dillen, de heer Christian Verougstraete;
de dames Ann Brusseel, Fientje Moerman;
mevrouw Mia De Vits, de heer Jan Roegiers;
de heren Marc Hendrickx, Karim Van Overmeire;
de heer Peter Reekmans;
de heer Luckas Van Der Taelen.

Plaatsvervangers:

de heer Lode Ceyskens, mevrouw Cindy Franssen, de heren Peter Van Rompuy, Veli Yüksel;
de heren Johan Deckmyn, Stefaan Sintobin, Wim Wienen;
de heren Jean-Jacques De Gucht, Bart Tommelein;
de heer Philippe De Coene, mevrouw Fatma Pehlivan;
de dames Danielle Godderis-T'Jonck, Liesbeth Homans;
de heer Jurgen Verstrepen;
de heer Bart Caron.

Toegevoegde leden:

de heer Christian Van Eyken.

INHOUD

1. Toelichting door professor dr. Jan Wouters, voorzitter van de Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen	4
1.1. Inleiding	4
1.2. Aanpak	4
1.3. Aandachtspunten	5
2. Reactie van minister-president Kris Peeters.....	6
3. Bespreking	8
3.1. Vragen en opmerkingen van de leden.....	8
3.2. Antwoorden	11
Gebruikte afkortingen	15

In de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden en Internationale Samenwerking vond op 28 januari 2014 een gedachtewisseling plaats over advies 2013/16 van de Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen (SARiV) ‘Een nieuwe Vlaamse diplomatie in een veranderde wereld: Naar een efficiënt buitenlands netwerk’.

Aan deze gedachtewisseling werd deelgenomen door professor dr. Jan Wouters, voorzitter van de SARiV, en door de heer Kris Peeters, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid.

1. Toelichting door professor dr. Jan Wouters, voorzitter van de Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen

Professor *Jan Wouters* dankt de commissie voor de gelegenheid om het advies 2013/16 toe te lichten. Hij stelt vervolgens de aanwezige vertegenwoordigers van de SARiV voor: de heer Hans De Belder (oud-diplomaat en zaakvoerder Vlaanderenconsult.eu), professor Johan Erauw (UGent), de heer Luc Vandenbroucke (senior advisor to the CEO of BARCO en zaakvoerder LVDB Consult), de heer Koen Detavernier (stafmedewerker 11.11.11.), de heer Jan Van Steen (directeur Omnia en voorzitter van de Belgian Travel Organisation) en het secretariaat van de SARiV.

1.1. Inleiding

De SARiV heeft zelf het initiatief genomen om dit advies uit te brengen, omdat het Vlaamse buitenlands beleid in 2013 twintig jaar bestond en omdat ook de nood werd aanvoeld om te reflecteren over de wijze waarop Vlaanderen zijn buitenlands netwerk inzet voor het uitvoeren van zijn internationaal beleid. Het was uitdrukkelijk niet de bedoeling om het Vlaamse buitenlands beleid of de Vlaamse diplomatie te bekritisieren, wel om strategisch na te denken over het Vlaamse buitenlands beleid en de instrumenten daarvoor en om zo een constructieve bijdrage te leveren tot de verdere ontplooiing daarvan. Er is immers nog heel wat groeipotentieel. Bij de tenuitvoerlegging van de zesde staatshervorming komen er ongetwijfeld nog meer internationale uitdagingen op Vlaanderen af. Vlaanderen zal hierop nog meer moeten inzetten en zijn engagementen op internationaal vlak nog meer moeten honoreren. Dat werd recent ook aangehaald in het advies van de SARiV over het groenboek Zesde Staatshervorming.

In vele andere landen zijn er gelijkaardige evaluaties van het diplomatieke netwerk lopende of net afgerond. Dat is bijvoorbeeld het geval in Zweden, het Verenigd Koninkrijk en Finland. In Nederland heeft een commissie onder leiding van de heer Arthur Docters van Leeuwen een rapport uitgebracht, waarover een hoorzitting in de Tweede Kamer is geweest. Ook de Belgische federale overheid heeft een uitvoerige analyse gemaakt van haar diplomatieke apparaat. In al die denkoefeningen gaat het om meer gerichtheid op efficiëntie en effectiviteit in een krappe budgettaire context waarbij het netwerk, de wijze van functioneren, de financiering, de aansturing en dergelijke onder de loep worden genomen. De SARiV vond het gepast eenzelfde oefening te doen in Vlaanderen om zo een voorzet te geven voor een gelijkaardige brede denkoefening over de Vlaamse diplomatie.

1.2. Aanpak

De gevolgde aanpak was zeer breed, met internationale bronnen en evaluaties uit andere landen. Er bleken relatief weinig studies of analyses beschikbaar over het Vlaams internationaal beleid en het functioneren van de buitenlandse netwerken. Het beschikbaar bronnenmateriaal is, met uitzondering van de beleidsnota's en beleidsbrieven, vrij beperkt. Daarom werd getracht via onderzoekswerk extra materiaal te vinden, maar er is ook materiaal verkregen via persoonlijke contacten met Vlaamse (economische) vertegenwoor-

digers. Een werkgroep werd opgericht om de totstandkoming van het advies te begeleiden. Er waren een aantal zittingen met vertegenwoordigers van de Vlaamse Regering, met Vlaamse economische vertegenwoordigers van F.I.T. en van de agentschappen VAIS en Toerisme Vlaanderen.

1.3. Aandachtspunten

Professor Wouters zegt dat hij zich bij deze toelichting zal beperken tot vijf belangrijke aandachtspunten. Het hele advies, met in totaal zesentwintig beleidsaanbevelingen, samenvatten is immers ondoenbaar.

Nood aan een duidelijke visie en strategie

Het internationaal beleid omvat alle beleidsdomeinen. De visie en de strategie over de invulling daarvan moeten voldoende breed worden gedragen. Dit is een uitdaging die het beleidsdomein Internationaal Vlaanderen overstijgt. Dit domein moet wel het voortouw nemen, maar de belangrijkste elementen van de internationale visie en strategie zouden organisatiebreed door de andere Vlaamse beleidsdomeinen moeten kunnen worden gedragen. Ook binnen het beleidsdomein zelf kan er volgens de SARiV nog sterker worden ingezet op afstemming van visie en strategie.

Inhoudelijke prioriteiten

Een eerste belangrijke inhoudelijke prioriteit voor het buitenlands netwerk is het inzetten op het bijdragen tot het beleid en de activiteiten van de EU en multilaterale organisaties. Het belang en de impact van de zesde staatshervorming is hier des te groter, daarmee komen nog meer beleidsvelden vrij voor de opvolging en betrokkenheid, in het bijzonder voor de besluitvorming in de EU. Op mondiaal vlak zijn er steeds meer gremia, formele en informele organisaties, waar de grote beleidslijnen worden uitgetekend: de VN, de G8, de G20, de OESO enzovoort. Dat zijn allemaal gremia waar Vlaanderen meestal geen rechtstreekse toegang toe heeft. Er moet niettemin worden ingezet op de besluitvorming die daar plaatsvindt. Dat kan in het bijzonder via de EU. In toenemende mate verschuift de besluitvorming van Brussel naar de EU-delegaties bij de multilaterale instellingen. Vlaanderen moet nagaan hoe het daar actief bij betrokken kan worden en bij de uitbouw van zijn netwerk daarmee rekening houden.

De economische diplomatie is een tweede belangrijke prioriteit. De budgettaire keuze van de minister-president om niet te besparen op de actieradius van F.I.T. wordt door de SARiV onderschreven. Voor een open economie zijn export en het aantrekken van buitenlandse investeringen van primordiaal belang. Daar moet verder op worden ingezet, in het bijzonder door de uitbreiding van het netwerk in de groei landen omdat daar de grootste opportuniteiten liggen. Daarnaast worden duidelijke afspraken met de federale overheid gevraagd, met respect voor elkaars bevoegdheden als uitgangspunt. Er werd hierover gesuggereerd om de Vlaamse economische vertegenwoordigers van F.I.T. bij de ‘business to business’ de leiding te laten nemen. Voor de relaties van het bedrijfsleven met de overheden zou men met het federale niveau moeten afspreken hoe de samenwerking vorm wordt gegeven om via een gezamenlijk optreden de positie van het Vlaams bedrijfsleven te versterken.

Meer samenwerking en coherentie

De samenwerking op de posten kan nog worden versterkt. De aanzet daartoe moet gegeven worden door nog meer samenwerking en afstemming tussen de hoofdkantoren in Brussel. Te vaak wordt er op een eiland gewerkt en wordt de informatie onvoldoende gedeeld en ontsloten. Een gezamenlijk optreden kan tot meer impact leiden in het ambts-

gebied. De integratie van VAIS in het Departement internationaal Vlaanderen biedt alvast een mogelijkheid voor meer coördinatie en samenwerking. Er moet ook gezocht worden naar meer synergieën tussen de afdeling Buitenlandse Zaken en de afdeling Beleid onderling en van deze afdelingen met F.I.T. en Toerisme Vlaanderen. Het managementcomité heeft daartoe al aanzetten gegeven. Dit kan nog beter worden vertaald naar duidelijke instructies vanuit Brussel voor het inzetten van de verschillende personeelsleden op het terrein voor gezamenlijke doelen.

Groeikansen voor het netwerk

De SARiV kiest voor een groeipad voor de Vlaamse diplomatie. De raad reikt een aantal parameters aan om te bepalen waar het Vlaamse buitenlandse netwerk kan worden verbeterd en uitgebreid, in het volle besef dat de budgettaire middelen schaars zijn en dat er tijdens deze legislatuur werd bespaard. Het gaat daar bijvoorbeeld om een versterking van de Vlaamse vertegenwoordiging bij de EU, in het bijzonder voor de bevoegdheden die na de uitvoering van de zesde staatsvorming door Vlaanderen moeten worden opgevolgd, de vertegenwoordiging bij internationale organisaties en met name de VN en de OESO, een economische vertegenwoordiging in groei landen en de aanstelling van een Vlaamse diplomatieke vertegenwoordiger bij de minister-president of de minister die in de toekomst bevoegd zal zijn voor het internationaal beleid.

Betere afsprakenkaders

Op verschillende vlakken zijn er al aanzetten gegeven om de samenwerking met andere actoren vorm te geven. Ondanks lopende onderhandelingen is er nood aan een beter afsprakenkader met de federale overheid. Het gaat hier om de werking van de ICBB, de politieke keuzes bij het buitenlands beleid van de Belgische federatie, de herziening van de samenwerkingsakkoorden, de rolverdeling inzake economische diplomatie enzovoort.

Dit beter afsprakenkader is noodzakelijk voor Vlaanderen om een rol te kunnen spelen in de internationale instellingen en ten aanzien van buitenlandse partners. Andere actoren kunnen ook actiever betrokken worden bij de invulling en uitvoering van het buitenlands beleid, zoals de culturele sector, de universiteiten, lokale en provinciale besturen en het middenveld, uiteraard zonder dat deze worden geïnstrumentaliseerd. Ze moeten ook kansen krijgen om aan het Vlaamse overheidsoptreden bij te dragen en het te versterken met hun inbreng.

2. Reactie van minister-president Kris Peeters

De heer *Kris Peeters*, minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid, is tevreden met het initiatiefadvies van de SARiV. Hij heeft dit advies niet gevraagd, maar het is altijd een goede zaak dat adviesorganen ook zelf initiatieven nemen voor adviezen. Hijzelf en al de betrokken diensten streven naar het optimaliseren en het strategisch verder ontwikkelen van het buitenlands beleid. Dit degelijke en goed onderbouwde advies geeft een goed overzicht van alle elementen zoals een omgevingsanalyse, uitdagingen en trends, de verschillende soorten diplomatie en de bouwstenen voor een strategie voor een Vlaams buitenlands netwerk. De minister-president gaat akkoord met het merendeel van de aanbevelingen.

Rol, inzet en taakverdeling van de Vlaamse vertegenwoordigers

In het advies worden duidelijke prioritaire doelstellingen geformuleerd, zoals het focussen op de economische diplomatie en de multilaterale organisaties. De minister-president heeft de laatste jaren sterk ingezet op de versterking van het netwerk van F.I.T., onder meer

door de aanstelling van technologieattachés en de opening van F.I.T.-antennes in landen als Angola, Myanmar, Ethiopië en de Baltische staten. Er is ook hard gewerkt aan de verdere uitbouw van de Vlaamse vertegenwoordiging bij de EU.

De aanbeveling van de SARiV over de taakverdeling tussen de federale en de Vlaamse diplomatie op het gebied van de economische diplomatie ligt echter wat moeilijker. Goede samenwerking vormt uiteraard geen enkel probleem. Als het voorstel echter zou zijn om voor ‘business to business’ en ‘business to government’ een taakverdeling tussen het federale en het Vlaamse niveau neer te zetten, dan zal dat in de praktijk niet haalbaar zijn. Ook beleidsmatig stemt dit tot onbehagen. Op basis van de actuele bevoegdheidsverdeling, hebben de gewesten momenteel immers over de hele lijn het leiderschap op het gebied van de bevoegdheidsverdeling betreffende economische diplomatie. De federale diplomatie treedt hierbij ondersteunend op. Aan deze aanbeveling zou overigens ook de bevoegdheid ‘government to government’ moeten worden toegevoegd. De bevoegdheidsverdeling tussen de federale overheid en de gewesten moet hierin richtinggevend zijn. Het, weliswaar creatieve, voorstel van de SARiV lijkt de minister-president niet aangewezen.

De academische diplomatie wordt nu al vraaggedreven gestuurd. De culturele diplomatie is een belangrijk instrument ter versterking van de diplomatieke, politieke en economische relaties. De culturele diplomatie zorgt mede door de culturele instellingen voor een sterke dynamiek en werkt ook op andere domeinen versterkend. De buitenlandkantoren hebben de opdracht deze faciliterende rol maximaal op te nemen. Een goede samenwerking met het veld is hierbij noodzakelijk om tijdig op de hoogte te zijn van de aanwezigheid en de belangen van Vlaamse culturele en academische actoren, zodat er maximaal ondersteuning kan worden gegeven.

Aansturing en samenwerking van het Vlaamse buitenlandse netwerk

De minister-president gaat ermee akkoord dat de aansturing en samenwerking van het Vlaamse buitenlands netwerk verder moet worden geoptimaliseerd. Daaraan wordt gewerkt. Het klopt ook dat de samenwerking tussen het DiV en de agentschappen verder moet worden aangemoedigd. Het agentschap VAIS en het departement gaan zoals bekend fusioneren. De integratie van de andere agentschappen in het departement is volgens de minister-president niet wenselijk. Daar is ook geen noodzaak toe. Het agentschap F.I.T. bijvoorbeeld heeft een raad van bestuur waarin ook het economisch middenveld vertegenwoordigd is. Een aansturing van dat middenveld via de raad van bestuur is een goede zaak.

Dat voor de aansturing van de verschillende vertegenwoordigers een soort missiedocument zou worden meegegeven, is een interessante piste, op voorwaarde dat dit een levend en intern document blijft. Dit is nuttig als bijkomend instrument van aansturing naast de huidige instrumenten van aansturing zoals de jaarprogrammatie van de Vlaamse vertegenwoordigers, de aansturing door de raad van bestuur van F.I.T. en de strategie gebaseerd op focuslanden.

De samenwerking tussen de verschillende vertegenwoordigers loopt momenteel goed. Het is vanzelfsprekend dat in de landen waar er verschillende Vlaamse vertegenwoordigers aanwezig zijn, ze informatie delen. Alle initiatieven die de samenwerking tussen de vertegenwoordigers kunnen verbeteren, kunnen alleen maar worden aangemoedigd. Het voorstel om, daar waar verschillende Vlaamse vertegenwoordigers aanwezig zijn, een gezamenlijk actieprogramma op te stellen, is een interessante piste.

Locatie en huisvesting van de posten

De locatie van de posten en de huisvesting ervan moet ook pragmatisch worden benaderd. In sommige landen, bijvoorbeeld Zuid-Afrika en Australië, waar de diplomatieke post zich niet bevindt in het economische beslissingscentrum, is het niet opportuun de economische vertegenwoordiging op de ambassade te huisvesten. De minister-president is er wel van overtuigd dat, zoveel mogelijk, de huidige situatie moet worden gehandhaafd om op alle standplaatsen in het buitenland de vertegenwoordiger van de Vlaamse Regering op dezelfde plaats te huisvesten als F.I.T. en Toerisme Vlaanderen.

De opening of sluiting van diplomatieke posten wordt telkens voorafgegaan door een grondige voorbereiding. De raad van bestuur van F.I.T. evalueert om de drie jaar het postennetwerk van het agentschap. De groeikansen van het netwerk die de SARiV vooral situeert bij de Vlaamse vertegenwoordiging bij de EU, de VN-instellingen en de groei-landen, worden door de minister-president onderschreven. Het postennetwerk van F.I.T. werd de afgelopen jaren overigens versterkt in de opkomende economieën en aangevuld met sectoraal gespecialiseerde technologieattachés. Bij de verdieping van het buitenlands netwerk is de Vlaamse vertegenwoordiging bij de EU een extra aandachtspunt, maar is er ook al heel wat gerealiseerd.

Conclusie

De minister-president dankt de SARiV nogmaals voor dit advies, waar heel wat over te zeggen valt. Een gedachtewisseling in deze commissie kan zeer waardevol zijn en bijdragen aan een optimalisering en versterking van het Vlaamse buitenlandse netwerk. Met heel wat aanbevelingen is er zoals gezegd geen enkel probleem. Op de aanbevelingen waarvan de minister-president zelf wat minder overtuigd is, kan zo dadelijk desgewenst wat dieper worden ingegaan.

3. Bespreking**3.1. Vragen en opmerkingen van de leden**

De heer *Ward Kennes* stelt dat de visie over hoe Vlaanderen in het buitenland optreedt dikwijls aan bod komt in deze commissie. Er is een ruim draagvlak in de commissie voor het standpunt dat de primauteit van de gewesten voor de economische diplomatie niet in vraag kan worden gesteld. Er is ook een eensgezindheid over dat een goede samenwerking nodig is en dat alle kanalen moeten worden ingezet. Het moet echter duidelijk zijn wie de leiding neemt, anders dreigt dat tot conflicten te leiden.

De zesde staatshervorming werd terecht aangehaald als een stap die nog meer bevoegdheden naar de deelstaten gaat overdragen. Dit kan hun rol in het buitenlands beleid alleen maar versterken. Bij de netwerken moet er altijd een goede afweging worden gemaakt tussen visibiliteit en efficiëntie. Door zich meer in te schakelen in multilaterale organisaties kan de efficiëntie worden verhoogd, maar dit zal voor een deel de exclusiviteit en uniciteit verminderen. Het is moeilijk om daar in algemene termen een keuze voor het een of het ander te maken. Per dossier zal een afweging moeten worden gemaakt.

Mevrouw *Fientje Moerman* heeft, zoals de minister-president, wat moeite met een aantal aspecten van het advies. Het advies is volgens haar wat contra legem in verband met de taakverdeling op het gebied van de economische diplomatie. Sedert een tiental jaren is er een poging bezig om het economische aspect van de diplomatie weer federaal te maken. Aanvankelijk bleef het bij beleidsverklaringen, nu begint men er ook uitvoering aan te geven door binnen de diplomatie mensen aan te trekken met een economisch profiel.

Het federale niveau zou een dienstverlenende rol moeten vervullen. Dit gebeurt echter niet. Integendeel, op federaal niveau worden initiatieven genomen waarna de Vlaamse vertegenwoordigers opdrachten ter uitvoering krijgen. Overeenkomstig het principe ‘in foro interno, in foro externo’ is dit niet aanvaardbaar. Zelfs een compromis hierover kan niet. Als ‘business to business’ voor Vlaanderen zou zijn, dan gaat men meer dan enkele decennia terug in de tijd. Hoe gaat men dat trouwens organiseren in landen met staats-economieën? Valt dat dan onder business of onder government? Hoe zullen dossiers van grote Vlaamse bedrijven worden verdedigd bij buitenlandse overheden? Dit kan gaan over fiscale aspecten, vergunningen, arbeidsrechtelijke verhoudingen enzovoort. Moet dit dan aan de federale diplomatie worden overgelaten? Hoeveel kennis heeft die trouwens nog in huis, zoveel jaren na de bevoegdheidsoverdracht? Men dient zijn eigen zaken meestal beter door ze zelf te doen dan door het aan iemand anders over te laten. De vraag is dan ook wat de bedoeling is van de SARiV met dit voorstel. Is dit een pragmatische poging om iets wat zich in de feiten voordoet, te bestendigen en problemen te vermijden? Of is het doel institutioneel de klok terug te draaien?

Voor het optimaliseren van het buitenlands netwerk pleit mevrouw Moerman voor een pragmatische aanpak. Waar het kan gebeurt dat best samen met de ambassades. Als het Vlaamse niveau, om welke reden ook, beslist dat het beter anders is, dan is dat zo. Vooraf een vaste optie nemen om steeds in een ambassade te gaan, houdt het risico in dat men zich klem zet, onder meer op financieel vlak. De spreekster pleit voor zoveel mogelijk samenwerking, maar ook om per geval te beslissen.

Bij de optimalisatie van het buitenlandse netwerk stelt mevrouw Moerman een constante in het beleid van de Vlaamse overheid vast, te weten de systemische tweestrijd tussen departementen en agentschappen. Ze pleit ervoor om de operationele kennis van de agentschappen niet verloren te laten gaan in een bureaucratisch gecentraliseerde entiteit. Dit zal tot minder slagkracht en tragere besluitvorming leiden waardoor er misschien externe capaciteit moet worden ingehuurd. Ook op dit punt treedt de spreekster de minister-president bij.

De focus van het advies van de SARiV ligt op de buitenlandse vertegenwoordiging en minder op het buitenlandse beleid. Wat moeten volgens de minister-president de nieuwe klemtonen zijn van het Vlaamse buitenlands beleid in een snel veranderende wereld? Deze vraag vergt een meer inhoudelijke benadering.

Hoe kan de drang om economisch te groeien en te exporteren verzoend worden met een aantal fundamentele waarden waar Vlaanderen, België en Europa voor staan? Het ligt vaak wat moeilijker dan het bedrijfsleven gewoon te geven wat het vraagt. Er moet daarover een lijn worden uitgezet voor de toekomst. Die is er momenteel te weinig, wat onder meer blijkt uit de wapendossiers.

Bij het begin van de legislatuur werd er schoorvoetend gepraat over academische diplomatie. Er zat echter weinig structuur in. Er ontstaat een enorme behoefte aan hoger onderwijs in landen met een sterk expanderende demografie en die kunnen dat onmogelijk allemaal intern opvangen. Het is een goede zaak dat er hier aan ontwikkelingssamenwerking wordt gedaan. Het is ook goed dat Europeanen hier kunnen komen studeren. Daarnaast zijn er echter landen waar de bevolkingslagen met een opleidingsbehoefte op het vlak van hoger onderwijs het beter hebben dan de bevolking hier. Daarvoor moet een strategie worden ontwikkeld. Moet daar niet structureel op worden ingespeeld met een structurele academische diplomatie, in plaats van het aan de universiteiten over te laten? Moet men het Vlaamse hoger onderwijs niet laten bevolken door externen die de middelen hebben en daarvoor de prijs willen betalen? Dat is ook de economie doen draaien en leidt er misschien toe dat sommigen hier blijven om knelpuntberoepen in te vullen.

Bij het begin van de legislatuur werd er op basis van een advies van de (vorige) SARiV een keuze gemaakt om het buitenlands beleid te concentreren bij de minister-president. Hoe evalueren de minister-president en de SARiV deze beleidskeuze? Is de aansturing misschien wat te eng gericht geweest op de economische diplomatie? Werden interne regeringsproblemen ook naar het buitenlands beleid geëxporteerd? Zo ja, heeft dat misschien tot imagoschade geleid?

De samenwerkingsakkoorden moeten inderdaad dringend worden aangepast. Volgens een artikel in De Tijd van 24 januari 2014 zou een akkoord nakend zijn in de drie werkgroepen die over de samenwerkingsakkoorden onderhandelen. Op 28 januari, vandaag dus, zou er opnieuw worden samengekomen. Kan de minister-president meedelen wat er klopt van dit bericht en wat de stand van zaken is? Twee van de drie werkgroepen zouden zo goed als klaar zijn: een technisch akkoord over een gedragscode op de buitenlandse diplomatieke posten en een technisch akkoord over de vertegenwoordiging van de deelstaten bij de multilaterale organisaties. Er zou daarentegen nog geen akkoord zijn over de vertegenwoordiging van de deelstaten bij de EU.

Uit de bespreking van het deel buitenlands beleid in het groenboek Zesde Staatshervorming bleek dat over de versterking van de deelstaten in een aantal organen, er niets is voorzien of dat dit slecht is geregeld. Het gaat daar over Finexpo, de BMI en het ABH. Gaan daar nog aanpassingen komen en zo ja, welke? In sommige dossiers is dat mogelijk via koninklijk besluit of via gewone wetten. De opdeling van België in drie gewesten leidt er in een aantal organen toe dat Vlaanderen dreigt geminoriseerd te worden, waardoor het Vlaamse politiek en economisch gewicht wordt miskend. Wat is het standpunt van de minister-president hierover?

Welke concrete acties gaat de minister-president ondernemen als gevolg van het SARiV-advies?

De heer *Karim Van Overmeire* vond het advies van de SARiV bijzonder interessant, ook al is ook hij het niet met alle onderdelen ervan eens. Het is wel een goede oefening op het juiste moment om los van het beleid, de structuren onder de loop te nemen.

In de omgevingsanalyse mist de heer Van Overmeire twee essentiële zaken. Ten eerste is er het asymmetrische karakter van de Belgische federatie. Men kan van een theoretische oefening op papier vertrekken die op papier perfect is. In de praktijk blijkt echter dat er maar één entiteit is die de buitenlandse bevoegdheid ten volle wil waarnemen. Hierdoor ontstaat er een soort spanningsveld tussen Vlaanderen en het federale niveau, terwijl de andere entiteiten met de situatie geen problemen hebben. Dit spanningsveld wordt op termijn door derden als storend ervaren en is moeilijk te duiden. De oplossing is volgens de spreker niet de aanbeveling van de SARiV, omdat die ervan uitgaat dat het federale niveau te goeder trouw is, wat helaas niet zo is. Hij verwijst daarvoor naar de evolutie die het ABH heeft doorgemaakt. Het lijken details, maar over het leiderschap van delegaties waren er afspraken die eenzijdig door de federale overheid werden gewijzigd. Dat werd dan verkocht als een tijdelijke oplossing voor twee missies, maar omdat de prinses het zo goed deed werd dit voortgezet. Dit leidt er toe dat Vlaanderen ofwel telkens opnieuw op zijn strepen moet gaan staan en in conflict komt met de federale overheid over aspecten die voor de buitenwereld onbelangrijk lijken, ofwel zich schikt in een ondergeschikte rol terwijl volgens de gemaakte afspraken de taakverdeling helemaal anders is.

Daarnaast wordt soms aangevoerd dat Vlaanderen tevreden moet zijn omdat de deel-entiteiten worden betrokken en er een beurtregeling bestaat. Vlaanderen is dan één van de drie gemeenschappen of één van de drie gewesten. Hierdoor kan Vlaanderen met 60

percent van de bevolking, 70 percent van de economie en 80 percent van de export en met de ambitie en bereidheid om te investeren in buitenlands beleid, slechts een derde van de toerbeurten waarnemen. Voor de andere deelentiteiten vormt het geen probleem als het federale niveau wat zij als een last ervaren, wil dragen.

De bespreking van het groenboek Zesde Staatshervorming was in deze commissie inderdaad zeer kort. Van de vier entiteiten was er alleen een kleine vooruitgang bij de Nationale Delcredere dienst. Voor de andere entiteiten was er geen informatie noch tekst. De zesde staatshervorming zou een verschuiving geven van het zwaartepunt van het federale niveau naar de deelentiteiten. Gelet op het adagium 'in foro interno, in foro externo' zou er dan ook een grote verschuiving mogen worden verwacht op het gebied van het buitenlands beleid en de structuren. Daar is echter niets van terug te vinden. Na de zesde staatshervorming gaan er intern wat geldmiddelen verschuiven. Het spanningsveld op het vlak van buitenlands beleid gaat echter nog veel groter worden. Het advies dateert weliswaar van voor de eindteksten van de zesde staatshervorming bekend waren, maar de gevolgen van de zesde staatshervorming zijn toch een belangrijk element als het over de structuren gaat.

De heer Van Overmeire treedt het standpunt bij van de minister-president en mevrouw Moerman inzake 'business to business' en 'business to government'. Pragmatische oplossingen zijn goed met een gesprekspartner die te goeder trouw is. De teksten zijn duidelijk en niet voor veel interpretatie vatbaar. Op het terrein worden de geest en letter van de teksten echter overtreden en probeert men alsmaar op te schuiven. In een dergelijke context pragmatisch zijn, is onverstandig. De volgende stap is dat er ook voor de 'business to business' wordt ingeleverd en dat er uiteindelijk niets zal overblijven.

In het advies wordt een aantal malen een opmerking gemaakt over de negatieve perceptie van Vlaanderen, met verwijzing naar de moeilijke federale regeringsvorming en twitterberichten. De heer Van Overmeire heeft daarvoor begrip, maar meent dat het imago van een land ook door andere elementen wordt bepaald. Het kan ook niet dat er aan essentiële en principiële zaken wordt verzaakt omdat het nadelig voor het imago van een land zou kunnen zijn.

De interne samenhang tussen de buitenlandse posten en binnen de Vlaamse Regering zou kunnen worden versterkt. Er valt inderdaad wel iets te zeggen voor het voorbeeld van Nederland met regie op samenhang. Het blijft altijd wel mensenwerk, maar de vertegenwoordiger van de Vlaamse Regering wordt al te vaak als de vertegenwoordiger van de minister-president gezien. Soms is er een pragmatische samenwerking, soms zijn er ook spanningen. Er moet misschien worden nagedacht over hoe er meer stroomlijning, structuren en aansturing kunnen worden gerealiseerd.

De grote lijn is dat er binnen de EU gestreefd wordt naar groepering van de diensten binnen Vlaamse Huizen. Door budgettaire beperkingen is dit niet afgerond. De heer Van Overmeire stelt voor dat het plan wordt afgerond, desnoods op de lange termijn afhankelijk van de beschikbare middelen. Ofwel wordt de samenwerking op een andere manier georganiseerd. De huidige toestand, die zich zo wat halverwege situeert, is niet ideaal. Vindt de minister-president dat de bestaande Vlaamse Huizen een meerwaarde bieden? Of moet dit anders worden aangepakt? De spreker is er zelf van overtuigd dat die Vlaamse Huizen een goede zaak zijn en een meerwaarde kunnen hebben, maar dit moet in de praktijk ook blijken.

3.2. Antwoorden

Professor Jan Wouters meent dat de reacties aantonen dat het onderwerp goed gekozen is en dat deze bespreking op een gunstig moment komt. Heel wat punten in het advies zijn

verzuchtingen die in het veld spelen en die er werden afgetoetst. Er waren vertrouwelijke gesprekken en hoorzittingen met Vlaamse economische vertegenwoordigers van F.I.T., vertegenwoordigers van de Vlaamse Regering en van de Vlaamse agentschappen VAIS en Toerisme Vlaanderen.

Wat de problematiek van de ‘business to business’ en ‘business to government’ betreft, zegt professor Wouters dat het vanzelfsprekend is dat de SARiV de bevoegdheidsverdeling tussen de federale en de Vlaamse overheid niet in vraag stelt. De raad heeft in dat opzicht geen ambities en de spreker hoopt dat niet de indruk werd gewekt dat contra legem wordt geadviseerd. Bij de uitgebreide interne besprekingen die aan dit advies zijn voorafgegaan, werd er zowel met interne als externe spelers gesproken. Vanuit de ondernemingswereld en de vertegenwoordigers daarvan is de vraag en suggestie gekomen voor duidelijke afspraken. Zij stelden dat het vooral in staatsgeoriënteerde economieën, zoals China bijvoorbeeld, voor de perceptie moeilijker is om als deelstaat met vertegenwoordigers erkend te worden. Waar dit moeilijk ligt en om bedrijven een volwaardige dienstverlening te kunnen geven, pleit de SARiV vooral voor een goede samenwerking. Uit feedback van de Vlaamse economische vertegenwoordigers blijkt dat samenwerking met en ondersteuning door de ambassadeur soms nuttig en nodig kan zijn. Meer zit er niet achter het advies. Als zou blijken dat er een gebrek is aan goede trouw bij de federale overheid of als er pogingen zijn tot recuperatie, dan is dat uiteraard betreurenswaardig. Het is in voorkomend geval niet meer dan logisch dat dit wordt aangekaart en desnoods juridisch afgedwongen.

Door mevrouw Moerman werd er terecht op gewezen dat in het vorige memorandum werd geadviseerd om het buitenlands beleid te concentreren bij de minister-president. Het nieuwe memorandum ‘Een sterker Vlaanderen in een snel veranderende wereld’ van 26 november 2013, is gericht op de periode 2014-2019. Dit memorandum stelt in punt 7: “Hoewel elke minister zijn eigen internationale bevoegdheden heeft, is er nood aan een sterk sturend en coördinerend optreden van één minister om de coherentie van het Vlaams internationaal beleid te verzekeren. Hij/zij geeft de inhoudelijke prioriteiten aan en zorgt voor de aansturing van het ambtelijk apparaat, inclusief het buitenlands netwerk. Deze rol kan best opgenomen worden door de minister bevoegd voor het Beleidsdomein internationaal Vlaanderen (en bijgevolg voor buitenlands beleid, internationaal ondernemen, ontwikkelingssamenwerking en toerisme) die tevens Minister-president is, aangezien hij of zij een belangrijk uithangbord voor Vlaanderen in het buitenland is.”. In tegenstelling tot het vorige memorandum werd daar ook aan toegevoegd: “De Minister-president moet daartoe voldoende beschikbaar zijn en kunnen rekenen op een medewerker met de rang van senior (Vlaams) diplomaat, die plaatsvervangend kan optreden.”. Dit werd toegevoegd omdat de agenda van de minister-president nu eenmaal heel zwaar belast is. Bezoeken en reizen moesten in het verleden soms in extremis worden geannuleerd. De Vlaamse vertegenwoordigers hadden het soms moeilijk om dit aan de buitenlandse partners uit te leggen.

De omgevingsanalyse is zeer omstandig en kan wellicht nooit volledig zijn. De asymmetrie en de strakke beurtrolregeling in het kader van de EU, waar de heer Van Overmeire terecht op wees, komen wel aan bod in het recente advies van de SARiV over het groenboek Zesde Staatshervorming (advies 2013/30). Daar zijn ook voorstellen van remediëring in opgenomen.

Minister-president *Kris Peeters* is tevreden dat de meerderheid en de oppositie voor een aantal punten die hij aankaartte op dezelfde golflengte zitten. De voorstellen die de SARiV deed in verband met ‘business to business’ en ‘business to government’, moeten volgens de voorzitter van de SARiV pragmatisch worden bekeken. Het is natuurlijk wel een spijtige zaak dat dit standpunt met de ruchtbaarheid die daaraan werd gegeven, in de

kaart heeft gespeeld van de federale overheid die stelde dat zelfs de Vlaamse strategische adviesraad het eens is met het federale standpunt. Mogelijk heeft men dat advies niet volledig of grondig gelezen, maar het wordt wel gebruikt om te proberen de Vlaamse positie te ondergraven. Er is zoals bekend nog altijd een beroep hangende bij de Raad van State over de aanstelling van de federale economische adviseurs. Het arrest dat daarover zal worden geveld, zal hopelijk duidelijkheid brengen over die bevoegdheid.

De minister-president zegt voorts dat het Vlaamse buitenlands beleid inhoudelijk almaar sterker wordt. Meer en meer nemen Vlaamse ministers op buitenlands vlak het woord en is het de federale minister die aandachtig luistert. Dit is een goede evolutie die het resultaat is van het werk van velen en die weg moet resoluut verder worden bewandeld. Aan de eigen bevoegdheden moet men keihard blijven werken, ook voor het buitenlands aspect ervan. De ambassadeur kan daar ondersteunend werken, wat in de meeste gevallen overigens ook zonder problemen het geval is.

Het geheel van waarden is een gegeven dat meer en meer aandacht krijgt in de internationale context. Het gaat daar over mensenrechten, maar ook over de houding die in conflictdossiers wordt aangenomen. Bedrijven gaan daar meer en meer op inzetten, bijvoorbeeld op het vlak van klimaat en CO₂-neutraliteit. Er is daar een hele evolutie bezig. De vraag hoe dit moet worden ingepast in het harde economische gebeuren is een zeer terechte vraag. In deze commissie bestaat daar over oppositie en meerderheid heen een gevoeligheid voor, zoals blijkt uit het recente voorstel van resolutie betreffende de politieke onrust in Cambodja naar aanleiding van de Cambodjaanse verkiezingen van 28 juli 2013 (*Parl. St.* VI.Parl. 2013-14, nr. 2323/1). De moeilijkheid is hoe dit concreet moet worden ingevuld.

De academische diplomatie is ook iets dat moet groeien. Misschien gebeurt dit vooralsnog te traag. Als de universiteiten los van elkaar landen aandoen met weliswaar lovenswaardige initiatieven, dan rijst de vraag welk beeld dit in het buitenland oproept. Er zijn een aantal stappen gezet en afspraken gemaakt met de universiteiten. Dat zijn autonome instellingen die stap per stap moeten worden overtuigd van de te volgen richting. De minister-president vraagt zich bijvoorbeeld af waarom andere universiteiten niet deelnemen aan een goed initiatief zoals het India-platform van de UGent. Er werden daartoe pogingen ondernomen door de Vlaamse overheid, maar dit moet stap per stap gebeuren en zo iets vergt veel werk.

Er kunnen een aantal lessen worden getrokken uit de ervaring van het concentreren van het buitenlands beleid bij de minister-president. Het verdelen van die bevoegdheid over meerdere ministers vormt een bijkomende uitdaging om succesvol te zijn. De minister-president vindt de een-op-eenrelatie, met één minister per beleidsdomein, een niet onbelangrijk element. Bij het invullen van de bevoegdheden is het bovendien minder gemakkelijk een minister-president opzij te schuiven dan een minister. De minister-president leidt echter ook de Vlaamse Regering. Als er regeringsproblemen zijn, dan wordt hij/zij geacht die op te lossen en dat weegt op zijn/haar beschikbaarheid. Het Vlaams Parlement zou daar ook oog voor moeten hebben en er zouden daarover afspraken kunnen worden gemaakt. Het pakket bevoegdheden zit het best bij één minister of bij de minister-president. De suggestie van de SARiV om er een Vlaams diplomaat bij te zetten, gaat het probleem van de contacten met buitenlandse ministers niet oplossen. Zelfs in landen waar er geen staats-economie is, is de aanwezigheid van een Vlaams minister of de minister-president nodig. Als dit aan het federale niveau wordt overgelaten heeft dit gevolgen voor de ‘business tot business’. Deze bevoegdheid moet onverkort worden opgeëist.

Het klopt inderdaad dat er zo dadelijk, om 16 uur, een vergadering plaatsvindt van de ICBB. De heer Johan Swinnen, die de onderhandelingen voorziet, heeft in een aantal werkgroepen nagegaan wat mogelijk is. Er is hard gewerkt en er zijn kleine stappen gezet. De inspanningen moeten echter onverkort worden verdergezet. Op basis van de huidige stand van zaken kan er zeker geen akkoord worden gegeven. De kleine stappen die al gezet zijn, mogen in geen geval als voldoende worden beschouwd om op basis daarvan een historisch akkoord te sluiten. De voorstelling van zaken die de media gaven, was dus behoorlijk rooskleurig.

In verband met het groenboek Zesde Staatshervorming, deelt de minister-president mee dat er een voorstel was voor medezeggenschap in ruil voor het inbrengen van geld. Het is niet duidelijk in welke mate er een deel kan worden geclaimd bij het uit elkaar trekken van een instelling. De vraag rijst dan of een rol kan worden opgenomen zonder dat duidelijk is wat daar allemaal aan verbonden is. Voor de Nationale Delcredere Dienst geldt dat niet omdat Vlaanderen daar al zeggenschap heeft. De minister wenst zich hierover pas uit te spreken als hij kennis heeft van wat de ambtenaren daarover stelden.

De minister-president heeft aan alle departementen en agentschappen gevraagd het SARiV-advies te onderzoeken en hun reacties mee te delen. Gelet op het einde van de legislatuur, is het wel de vraag of er nu nog acties moeten worden ondernomen, dan wel in de volgende legislatuur.

Mevrouw *Fientje Moerman* heeft de indruk dat er in tien jaar bijzonder weinig veranderd is inzake de werking van de ICBB.

Frank CREYELMAN,
voorzitter

Fientje MOERMAN,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

ABH	Agentschap voor Buitenlandse Handel
BMI	Belgische Maatschappij voor Internationale Investing
CEO	chief executive officer
DiV	Departement internationaal Vlaanderen
EU	Europese Unie
F.I.T.	Flanders Investment & Trade (Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen)
G8	Groep van 8
G20	Groep van 20
ICBB	Interministeriële Conferentie voor Buitenlands Beleid
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
SARiV	Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen
UGent	Universiteit Gent
VAIS	Vlaams Agentschap voor Internationale Samenwerking
VN	Verenigde Naties